

Maratonløperen Viktor Olsen, CSK - en av Strindas store idrettsmenn

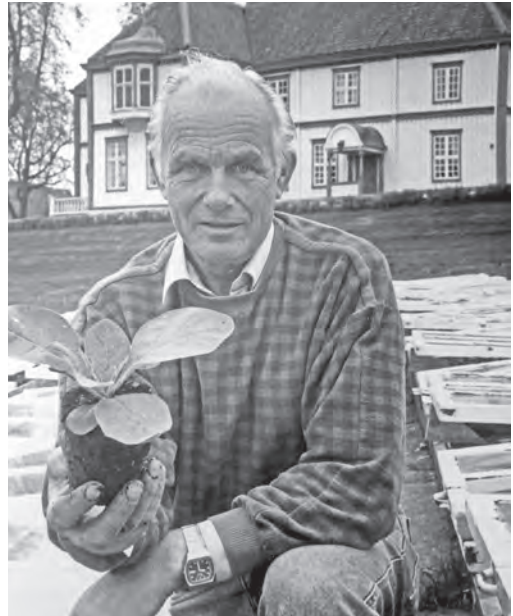
Av Andreas Glimstad

Viktor Olaf Olsen er en av de beste distanseløperne i Norge gjennom tidene. Først og fremst var han maratonløper, men han var også en fremragende bane- og terrengløper. Han er født 5. februar 1924, og lever i beste velgående i Oldervegen på Charlottenlund. Jeg intervjuet han 8. februar 2018, noen dager etter han hadde feiret 94 år. Da hadde stua vært full av slekt og venner. Jeg intervjuet han også 24. mai og 27. mai i år, siste gang sammen med dattera, Rita Norby. Han var i god vigør, hadde bare litt dårlig hørsel og vondt for å gå. Men for en hukommelse!

Charlottenlund¹

Gårdene Charlottenlund og Skovgård ble utskilt fra Grilstad i 1854. Skovgård ble kjøpt av brødrene Hørlock fra Danmark. En annen danske, Michael Voigt, kjøpte den nederste gården og ga den navnet Charlottenlund, oppkalt etter hans datter Charlotte. Historien om Charlottenlund kan leses i en artikkel av Jan P. Breida i historielagets årbok fra 2008.

Viktor er født på Furumoen på Charlottenlund med foreldre Ragna og Ole Olsen. Foreldrene hadde ryddet jorda og bygd gartneriet, som de ga navnet Furumoen. Gartneriet var i drift opp mot våre dager. Viktor gikk på folkeskolen på Ranheim

Viktor Olsen med en tobakksplante i handa i 1965. I bakgrunnen ser vi hovedbygningen på Leangen gård. Foto utlånt av Viktor Olsen.

fra 1931 til 1938, og begynte å jobbe som gartner på Leangen gårds gartneri hos familien Stensrud med en gang han sluttet på folkeskolen. Etter tre år som gartnerlærling, og med teoriundervisning på Strinda og Malvik yrkesskole (ved Charlottenlund stasjon) ble utdanninga avsluttet med fagbrev i 1948. Undervisninga foregikk på kveldstid.

¹Med Charlottenlund menes i denne artikkelen området til gårdene Charlottenlund og Skovgård, samt Nyheim og Fredrikkested – se kartet. Gården Charlottenlunds område er også kalt Nedre Charlottenlund, og resten Øvre Charlottenlund. Jakobsliveien går fra Skovgårdkrysset gjennom Øvre Charlottenlund, og Jakobsli brukes nå mest som navn på dette området.

Skovgård ca. 1870. Foto: Marcus W. Noodt/NTNU UB.

Utsnitt av kartblad Trondheim og omegn, blad 4, 1937. Kilde: Statens kartverk.

Faren hans døde i ung alder, noe som førte til at familien måtte selge gartneriet, og de kjøpte hus i Oldervegen 2.

I Viktors oppvekst var Charlottenlund og Skovgård langt ute på landet. Det var for det meste småbruk i området, og etter hvert ble det anlagt ganske mange gartnerier der. Vi kan nevne Leangen, Eggen, Furumoen, Øyås, Vinje og Gravdal gartneri. Det er ikke sikkert vi husker alle, tallet kan godt være over 10.

I Stokkbekken, som renner fra Estenstaddammen (nederste del skiftet etter hvert navn til Grilstadbekken), var det flere dammer på vegen mot sjøen. Dammene var drikkevannskilder og vannreservoar for flere møller. Blant dem var Grilstad mølle, som raste sammen i 1933-34. I Finnsjøen skar de is som ble kjørt med hest til Tunga. På disse dammene spilte guttungen bandy eller ishockey med kjepper til køller og kongler som pucker.

Det var flere vognmenn på Charlottenlund som kjørte til byen for å få oppdrag både sommer og vinter. Viktor var oppkalt etter en av sin farfars hester, Viktor, som betyr «seierherre»!

*Foto fra 1960. Vi ser gartneriet Furumoen midt i bildet. Jakobslivegen går gjennom bildet.
Foto: Widerøes flyveselskap/NTNU UB.*

I Skovgårdområdet var det et forsamlingshus, Høgtunbrakka. Der hadde innbyggerne fester, og det lokale sangkoret, Skogklang, hadde øvelsene sine der. Etter krigen overtok lag og foreninger tyskernes offisersmesse ved Charlottenlund stasjon som forsamlingslokale. Arbeiderlaget og sportsklubben hadde møter der. I 1947 ble bygningen tatt i bruk av Strinda og Malvik yrkesskole. Like ved dagens barneskole lå en skytebane for luftgevær. Sleggekasteren Sverre Strandli, med 8. plass i OL i 1956, var i noen år lærer ved skolen.

I 1920-årene startet Charlottenlund arbeideridrettslag bygging av den nåværende idrettsplassen ved Jakobslivegen. Idrettslaget

leide grunn av Blekkan på Jakobsli, og betalte 75 kr året i leie. I dag er det en kommunal idrettsplass som islegges om vinteren. Plassen ble bygd på dugnad, og vognmennene på Charlottenlund bidro med hester og vogner som trekraft ved transport av stein og masse. Plassen har opp gjennom årene vært et viktig tilskudd til idrettsaktivitetene i området.

Som tidligere nevnt, fikk Viktor jobb som gartner på Leangen gartneri. Familien Stensrud eide Britannia hotell med Palmehaven. Parkanlegget på Leangen gård ble renoverert med midler fra direktør Throne Holst, som var eier av Freia sjokoladefabrikk. Throne Holst var i familie med Stensrud, og

Skovgård og Skovgårdkrysset midt i bildet i 1960. Foto: Widerøes flyveselskap/NTNU UB.

tilbrakte flere sommerferier på gården. Han etablerte en stiftelse, der midlene bl.a. kunne gå til forskjønnelse av parkområdet på Leangen gård. Den første parken forfalt etter at Trondheim kommune overtok gården i 1963. Den grodde igjen etter noen år, og stiftelsen stilte midler til disposisjon for renovering av parken. Arbeidet ble fullført i 1988, og resultatet ble svært bra.

Idretten

Jobben i gartneriet hos Stensrud passet Viktor godt; han likte å stelle planter og blomster, og han likte å trene. Allerede som 16-åring viste han at han hadde talent for løping, og han deltok i arbeideridretten med gode plasseringer fram til krigen. Først represen-

terte han arbeideridrettslaget Skjold. Krigen satte en stopper for all aktiv idrett, men Viktor hadde allerede vist hva som bodde i ham som løper.

Da freden kom, blomstret idretten på nytt. På Charlottenlund var det fangeleirer både for sovjetiske og serbiske krigsfanger. Ungdommen på Charlottenlund arrangerte fotballkamper mot lag av frigitte fanger. Krigsfangene var utsultet og avkrefte, og det var bl.a. dårlig med sko. Men med tilskudd fra den lokale befolkningen ble de litt tøffere og holdt ut lengre (også dette er omtalt i årboka fra 2008).

Charlottenlund AIL ble i 1936 slått sammen

med Ranheim AIL under navnet Skjold. Etter krigen, 24. mai 1945, ble idrettslaget Skjold omdøpt til Charlottenlund sportsklubb (CSK). Viktor var med på dette. Det var også mange andre lag som ble stiftet eller sammenslått etter krigen, og vi fikk bl.a. Strindheim² og Ranheim idrettslag. De fleste lagene deltok i både lokale, nasjonale og internasjonale konkurranser i flere idrettsgrener, langt flere enn i dag. På Ranheim, Strindheim og ikke minst på Charlottenlund var aktiviteten stor. Det ble arrangert stafetter på landeveg, i skogen og på banen. CSK vant mange premier.

Viktors stell av planter i Britannia og Palmehaven kombinert med trening var av uvurderlig verdi for han. I tillegg til egentreningen hadde han "pes" av løpere som Ernst "Kruska" Larsen, Øystein Saksvik, Viktor Larsen, Sigmund Pedersen, Kjell Eggen og Odd Larsen.

Treningen hans var slik: løp hver morgen fra Oldervegen på Charlottenlund til Palmehaven kl. seks, og jobb der til kl. åtte. Deretter var det på med treningstøy igjen, og å løpe tilbake til gartneriet på Leangen og jobbe ut dagen. Deretter var det på med treningstøy nok en gang for å ta siste treningsøkt innover mot Jonsvatnet. Enkelte ganger gikk turen til Osen, andre ganger til Solbakken bru eller Kuset. Var han i godt slag, løp han rundt Jonsvatnet! Turen fra Oldervegen og rundt Jonsvatnet må ha vært 50 km.

Leangen gartneri ble arbeidsplassen hans i over 50 år, til han ble pensjonist ved fylte 70 år i 1994. Trondheim kommune kjøpte som nevnt Leangen gård fra familien Stensrud i 1963. Etter hvert overtok kommunen hele

gartneriet, og Viktor ble en del av overtakelsen - han "ble med på lasset".

Etter at kommunen hadde overtatt gartneriet, var det Parkvesenet som sto for drifta, og det ble produsert planter til kommunens eget behov, til betongfat og krukker i parker, til blomsterbed i gater og på plasser.

Som nevnt, Viktor viste tidlig at han var et løpertalent, allerede i 1945 fikk han gode plasseringer i maraton og landevegsløp. Han ble nr 16 på maraton under sommer-OL i Helsinki 1952, der Ernst Larsen tok bronse på 3000 m hinder. Viktor ble nr. 9 under EM i 1954 og nr 8 under EM i 1958.

Han deltok også i arbeideridretten internasjonalt til ut i femtiårene, og ble vinner i maraton i Helsingfors i 1951 og 1954. I tida etter krigen var løperne fra Øst-Europa, både sovjetere og øst-tyskere svært sterke, ja, nesten umulige å slå. Ikke desto mindre vant Viktor Olsen maraton i en landskamp mot Øst-Tyskland i 1957, og dette medførte at han fikk Norges Friidrettsforbunds Bragd-merke i 1958 - en sjelden utmerkelse.

Hans personlige bestetid i maraton er 2.28,50. Denne rekorden ble satt i NM i Trondheim i august 1958.

Som veteran ble Viktor med i Trondheim Maratonklubb og løp helmaraton til og med 1991. Da var han 67 år!

Arrangementer og heder

Viktor var med å starte og arrangere lokale arrangementer som Estenstadløpet, første gang senhøstes i 1972. Vinneren den gangen var Oddvar Brå, som også vant flere ganger

² Se artikkel om Strindheim idrettslag i årboka for 2012.

Bilde fra en reportasje i et finsk blad fra et "alleuropeisk" arbeideridrettsstevne på Olympiastadion i Helsingfors 25. til 27. juni 1954. Bildet er fra starten av maratonløpet som Viktor Olsen (nr. 40) vant. Adresseavisen skriver i en kommentar til dette løpet 29. juni: "Vi tror neppe at folk flest forstår hvilken stor innsats Viktor Olsen laget i maratonløpet i Helsingfors søndag. ... Nå har en 30-årig gartner fra Charlottenlund gått hen og banket Suomis maratonløpere midt for nesen på det sakkyndige finske publikum. ... Trønderens tid er ny personlig rekord. Han løp søndag på 2.32,58. ... Det må også taes i betraktning at værforholdene var helt elendige under løpet. ... HATTEN AV for Viktor Olsen". Bilde utlånt av Viktor Olsen.

senere. Start og mål var på Charlottenlund skole. Løypas høyeste punkt var på Liaåsen, og total lengde var på 18 km. Det kunne være inntil 300 deltakere.

Jonsvannsløpet gikk fra Idrettsplassen ved Jakobslivegen til Osen og retur, med premieutdeling i Folkets hus på Ranheim. Tidlig i 1980-årene ble det vanskelig for CSK å drive friidretts- og skiavdeling, og i 1986 ble disse avdelingene nedlagt. Trimavdelingen

ved Jonsvatnet idrettslag overtok som arrangør i 1986. Start og mål var ved Solbakken skole. Løypa gikk opp Svarttjønndalen, over Lomtjønnyra til Liaåsen, ned til Reinåsen, over Østlimyra til Movollen, og over Røstadbakken ned til skolen. Jonsvannsløpet ble visstnok arrangert fram til 1995.

Etter krigen var det marsjkonkurranser, de skulle vel styrke forsvarsviljen: 11 kg pakning og start ved Åsvang skole, videre til Bjørkmyr,

Bilder fra NM i maraton i Trondheim 3. august 1958, hvor Viktor Olsen vant. I bildet til høyre ser vi mesteren sammen med datteren Rita. Bildet til venstre er fra Adresseavisen 4. august. Under bildet står det: «Den som frivillig legger ut på en 42.192 meter lang tur etter landeveien, fortjener sannelig lønn for strevet, – og særlig når det skjer under slike barske forhold som i går. Viktor Olsen var den suverene seierherre i maratonløpet. Og ikke nok med at han løp den hurtigste maraton i et norsk maraton tross hard løype, så kvalifiserte tiden 2.28.50 gartneren fra Charlottenlund til deltakelse i EM i Stockholm. Her er det formannen i NM's hovedkomite, John Skjervold, som legger laurbærkransen over mesterens skuldre akkurat ved inntaksten på banen». I avisa står det om været: «Høstlig helg. Temperaturen kom ikke over 10,5». Bildet til høyre er utlånt av Viktor Olsen.

Resultater i norgesmesterskap

Gull	Maraton	1954, 1956, 1957, 1958 og 1959
Gull	25 km landevegsløp	1953, 1954, 1955, 1956 og 1957
Sølv	Maraton	1951, 1952, 1953, 1955, 1960 og 1961
Sølv	25 km landevegsløp	1958
Bronse	Maraton	1950
Bronse	25 km landeveisløp	1949 og 1950

Arbeideridretten

Det første idrettsforbundet i Norge ble etablert i 1861. Det fikk navnet Centralforeningen for Udbredelse af Legemsøvelser og Vaapenbrug. Koblingen mellom idrett og våpenbruk skulle komme til å vare langt inn i mellomkrigstiden, og da Norges Landsforbund for Idrett ble etablert i 1919, ble det karakteristisk nok lagt under Forsvarsdepartementet. Landsforbundet ble ansett som en del av den nasjonale forsvarsberedskapen, og ble bl.a. brukt til å rekruttere streikebrytere under de store arbeidskonfliktene i 1920-årene.

Mange idrettsfolk mente at Landsforbundet var militaristisk, borgerlig og preget av en usunn nasjonalisme, og i 1922 ble «Arbeidernes idrettsopposisjon» grunnlagt. Det var en sammenslutning av idrettsutøvere både i og utenfor Landsforbundet. Arbeidernes idrettsforbund (AIF) ble opprettet i 1924, med nærmere 6 000 medlemmer fordelt på 85 lag. AIF opplevde en jevn vekst. I 1933 hadde forbundet nærmere 37 000 medlemmer fordelt på 388 lag, mens det kommunistiske Kampforbundet for Rød Sportsenhet (KRS) (stiftet i 1931 og oppløst i 1934) hadde ca. 4 500 medlemmer.

Landsforbundet og AIF avholdt egne stevner bare for egne medlemmer. Kvinne-

fotballklubben Trondheims-Ørn har sitt opphav i AIF. Alf Martinsen, som spilte på det såkalte Bronselaget i 1936, hadde 21 landskamper for AIF-landslaget før han i 1936 gikk tilbake til Lillestrøm sportsklubb, som var organisert i Landsforbundet. AIFs fokus på masseidrett bidro nok til at eliteutøvere bare i liten grad sluttet seg til forbundet.

Kriseforliket og dannelsen av Johan Nygaardsvolds regjering i 1935 førte etter hvert til mindre polarisering innenfor idretten. Landsforbundet frigjorde seg fra militæret og den politiske høyresiden, og AIF ble stadig mindre partipolitisk engasjert. 13. september 1940 ble avtalen om sammenslåing inngått. Allerede elleve dager senere ble imidlertid AIFs hovedkontor stengt av tyskerne, forbundet oppløst og lederen, Rolf Hofmo, arrestert og sendt til Sachsenhausen. Også Landsforbundet ble oppløst, og i november 1940 kom forordningen om opprettelsen av det nazistiske «Norges Idrettsforbund».

Først i 1946 kunne fusjonen mellom de to idrettsorganisasjonene bli gjennomført, og den fusjonerte organisasjonen fikk samme navn som nazistene hadde gitt sin organisasjon i 1940, altså Norges idrettsforbund (NIF).

til Engelsås ved Jonsvannet, Solbakken bru, til Åsvang skole og mål ved Charlottenlund idrettsplass ved Jakobsllivegen.

Viktor vil nok også bli husket både for sin innsats for idretten gjennom flere mannsaldre, og for initiativ og innsats på andre områder. Han var, som nevnt, med å stifte Charlottenlund sportsklubb i 1945 og ble æresmedlem

i 1970. Han var med å stifte Charlottenlund veteranklubb i oktober i 1992, en klubb som ikke skulle ha damer blant medlemmene. Det var ett unntak; sekretæren var dame!

For alt dette og for sitt arbeid ved Leangen gartneri fikk han Kongens fortjenstmedalje i 1994. Ordfører Marvin Wiseth arrangerte fest og var vert i kommunens representasjons-

lokaler på Leangen gård, senere gikk turen til Slottet for å hilse på kongen og dronningen. Viktor Olsen fikk Norges vels medalje for lang og tro tjeneste ved arbeidsplassen, Leangen gartneri, og det må også nevnes at han var med å stifte Strinda historielag 9. mai 1996³.

Noe som ikke er så godt kjent, er at Viktor Olsen fikk diplom fra Det mosaiske trosamfunn i Trondheim for sitt stell av den jødiske kirkegården i 30 år. Det var naturlig at han ble spurt om å ta på seg dette, for Julius Paltiel var ungdomsvenn fra idretten før krigen. I dag er det dattera Rita som steller den jødiske kirkegården på Lademoen.

Familien

I 1954 traff Viktor Erna Andersen fra Leirfjord i Nordland. De giftet seg i 1955 og fikk to barn, Rita i 1956 og Viktor Arne i 1957. Erna og Viktor fikk en harmonisk familie. Selv om Viktor var i norgeseliten ennå noen år, merket ikke ungene det så godt. Han var med både som trener og leder, og fikk han en mulighet, tok han en treningstur mens ungene trente. Han hadde motorsykkel en

periode, og det var stas for ungene i hele området. Han kjørte ungene fram og tilbake mellom idrettsplassen og Oldervegen.

Erna døde i 2016, da hadde de vært gift i 61 år. Rita fikk tre barn og Viktor Arne to, og etter hvert ble Viktor oldefar til 8. Han setter stor pris på dem alle, de er ofte på besøk og hjelper til. For meg var det artig å se hvor stolt han var når han viste veggbilder av etterkommerne. Det er alltid noe det trengs hjelp til når en i en alder på 95 år bor i egen bolig!

Rita forteller at hun og broren, barnebarn og oldebarn, alltid har hatt et godt forhold til Viktor. Det at han til tider trente ganske hardt, gjorde ikke noe; ungene merket det ikke.

Andreas Glimstad, f. 1943. Befals- og lærerutdannet og ansatt ved Solbakken skole 1968 til 1972. Idrettssekretær og fritidssjef i Trondheim kommune 1972 til 1990. Generalsekretær for VM på ski fra 1990 til 1997. Utarbeidet Markaplan for Trondheim 2000–2004 og forvalter for frilutsliv i kommunen til 2013.

Kilder:

Intervju med Viktor, datter Rita, Sigurd Fjær, driftsleder Odd Arne Nilsen i Trondheim parkvesen og landskapsarkitekt Siv Schaug-Pettersen fra Trondheim kommune.

Tidligere årbokartikler med tilknytning til Charlottenlund:

2003: Asbjørn G. Johansen : Øvre Charlottenlund – som det en gang var.

2008: Thorleif Eggen: Gravplassen på St Hanshaugen ved Charlottenlund. Minner fra frigjøringsvåren 1945.

Sigurd A. Fjær: Kosttilskuddet Vivita og løperne Viktor Olsen og Ernst "Kruska" Larsen.

Jan P. Breida: Skipsbyggeren på Charlottenlund. Historien bak stedsnavnet.

Solveig M. Holm: Charlottenlund sanitetsforening.

2010: Sverre Overvik: Charlottenlundhallen - et dugnadsprosjekt.

2013: Per Øverland: Nikolay Ivanovitch Sokolov - krigsfange i Strinda.

2014: Pål Olav Røstad: Mer om Nikolai Ivanovitsj Sokolov - krigsfange i Strinda,

2017: Alf Olsen: «Diana» og «Kvik» fra Charlottenlund - og deres eier Halvor Iversen.

2018: Jan P. Breida: Fra Charlottenlund til Kvitsjøen. Historien om "Kong Raud".

³ Se Solveig Solems artikkel om Strinda historielag i årboka fra 2016.